

Kuva: Mika Kimmo

PETOYHDYSHENKILÖTOIMINNAN KEHITTÄMISSTRATEGIA

08/2026

Tiivistelmä

Suurpetokantojen kasvu, toimintaympäristön muutos ja vapaaehtoisverkoston ikääntyminen haastavat petoyhdyshenkilötoiminnan jatkuvuutta ja havaintojen laatua. Tämän vuoksi Suomen riistakeskus ja Luonnonvarakeskus ovat laatineet toiminnan kehittämisstrategian, jonka tavoitteena on vahvistaa verkoston osaamista, tukea vapaaehtoisia sekä lisätä toiminnan arvostusta ja tunnettuutta. Strategian keskeisiä osioita ovat päivitetty pelisäännöt, koulutuksen systemaattinen kehittäminen, vapaaehtoisten motivointi, riistanhoitoyhdistysten roolin vahvistaminen sekä tietojärjestelmien kehittäminen. Toimenpiteiden avulla halutaan varmistaa luotettavan, laadukkaan suurpetohavainnoinnin jatkuvuus.

Sammanfattning

Tillväxten av stora rovdjurspopulationer, förändringar i verksamhetsmiljön och det åldrande volontärnätverket utmanar kontinuiteten i rovdjurskontaktpersonernas verksamhet och kvaliteten på observationerna. Därför har Finlands viltcentral och Naturresursinstitutet utarbetat en utvecklingsstrategi för verksamheten, vars syfte är att stärka nätverkets expertis, stödja volontärer och öka uppskattningen och erkännandet av verksamheten. De viktigaste delarna i strategin är uppdaterade spelregler, systematisk utveckling av utbildning, motivation av volontärer, stärkande av jaktvårdsföreningarnas roll och utveckling av informationssystem. Åtgärder syftar till att säkerställa kontinuiteten i tillförlitliga och högkvalitativa observationer av stora rovdjur.

Summary

The growth of large carnivore populations, changes in the operating environment and the ageing of the volunteer network are challenging the continuity of carnivore contact persons' activities and the quality of observations. For this reason, the Finnish Wildlife Agency and the Natural Resources Institute Finland have drawn up a development strategy for the activities, aiming to strengthen the network's expertise, support volunteers and increase the appreciation and recognition of the activities. The key components of the strategy are updated ground rules, systematic development of training, motivation of volunteers, strengthening the role of game management associations, and development of information systems. The measures aim to ensure the continuity of reliable, high-quality large carnivore observations.

Sisällys

1	Petoyhdyshenkilöverkoston nykytila	3
1.1	Tarve toimintaa kehittäville strategialle	3
1.2	Strategian keskeiset tavoitteet	3
2	Päivitetyt pelisäännöt vahvistavat osaamista ja havaintojen laatua	5
2.1	Verkoston yhdenvertaisuus ja toimijoiden aktiivisuus	5
2.2	Riistanhoitoyhdistysten rooli	6
2.3	Toiminnan arvostus ja tunnettuus yhteiskunnassa	6
3	Verkoston tukeminen ja osaamisen kehittäminen	7
3.1	Yhteydenpito, palaute ja verkostoituminen	7
3.2	Koulutus ja osaamisen kehittäminen	7
4	Riistatieto ja kehittyvät tietojärjestelmät	8
4.1	Havainnoinnin protokollat ja Tassu-järjestelmän kehittäminen	8
4.2	Kansalaishavaintojen kattavampi kerääminen	9
4.3	DNA-näytteenotto ja sähköinen tiedonkeruu	9
4.4	Havaintotiedon laaja-alainen hyödyntäminen	9

1 Petoyhdyshenkilöverkoston nykytila

Petoyhdyshenkilöt ovat Suomen riistakeskuksen nimittämiä, koulutettuja vapaaehtoisia, joiden tehtävänä on kerätä, varmistaa ja välittää havaintotietoja alueensa suurpedoista tutkimuksen ja päätöksenteon tarpeisiin.

Petoyhdyshenkilöiden raportoimat havainnot ovat keskeistä tietoa Suomen suurpetokantojen seurannassa sekä riistahallinnon päätöksenteossa. Verkosto perustettiin vuonna 1978, ja se on vuosikymmenten aikana kasvanut muutamasta sadasta toimijasta tuhansia vapaaehtoisia käsittäväksi, valtakunnalliseksi verkostoksi. Vuonna 2025 aktiivisia petoyhdyshenkilöitä oli 2 671. He kirjasivat Tassu-havaintojärjestelmään yhteensä 87 125 suurpetohavaintoa.

1.1 Tarve toimintaa kehittäväälle strategialle

Toistaiseksi havaintomäärät ovat riittäneet hallinnon ja tutkimuksen tarpeisiin, mutta toimintaympäristön muutos haastaa verkoston toimintakykyä ja toiminnan jatkuvuutta. Suurpetokannat ovat kasvaneet ja levittäytyneet aiempaa vahvemmin myös tiheästi asutuille seuduille, minkä vuoksi näistä lajeista tehdään entistä enemmän havaintoja. Myös uhkaavaksi koetut kohtaamiset sekä suurpetojen aiheuttamat vahingot ovat lisääntyneet. Ihmisten ja suurpetojen rinnakkaiselon haasteet vaikuttavat ihmisten asenteisiin ja yhteistyöhalukkuuteen, ja heijastuvat siten myös petoyhdyshenkilöiden tekemään vapaaehtoistyöhön.

Sosiaalinen media on tuonut suurpetotiedon yhä lähemmäs suomalaisten arkea, mutta näillä alustoilla liikkuu myös väärää tietoa ja keskustelu on usein kärjistynyttä. Tällöin voi olla haastavaa viestiä suurpetohavaintojen ilmoittamisen merkityksestä ja jakaa neutraalia tietoa petoalueiden asukkaille. Petoyhdyshenkilötehtävä vaatii nykyään myös vuorovaikutuksen ja viestinnän osaamista. Niin vapaaehtoisten riippumattomuus kuin heidän riistakonsernilta saamansa tuki ovat tärkeitä.

Näkemyksen kartoittamiseksi ja toiminnan kehittämiseksi Suomen riistakeskus lähetti kesällä 2023 petoyhdyshenkilöille verkkokyselyn, johon vastasi 1 127 petoyhdyshenkilöä. Vastauksissa tuotiin esiin useita toimintaan liittyviä haasteita, kuten verkoston ikääntyminen, viestinnälliset haasteet sekä kokemus vähäisestä arvostuksesta. Lisäksi osa vastaajista kertoi, että suurpetojen poikkeuslupapyyntiin liittyvät muutokset ovat aiheuttaneet tyytymättömyyttä suurpetopolitiikkaan, mikä on heijastunut heidän motivaatioonsa sekä kansalaisten kanssa tehtävään tiedonvaihtoon.

Petoyhdyshenkilöverkoston toimintakyvyn ja jatkuvuuden kannalta toimintaa on tärkeää kehittää. **Tueksi tälle prosessille on haluttu laatia selkeä, tavoitteellinen ja ajantasainen strategia.**

1.2 Strategian keskeiset tavoitteet

Strategian keskeinen tavoite on, että petoyhdyshenkilöistä muodostuu yhä selkeämmin ajan haasteisiin vastaava, kattava, aktiivinen ja luotettava asiantuntijaverkosto. Verkosto on tunnettu ja arvostettu, ja se nauttii riistakonsernin vahvaa tukea. Näin varmistetaan havainnoinnin jatkuvuus ja laatu myös muuttuvassa toimintaympäristössä.

Petoyhdyshenkilöstrategia puuttuu tunnistettuihin kipukohtiin ja toisaalta vastaa verkoston uudistumisen tarpeeseen ja ennakoituihin toimintaympäristön muutoksiin. Strategian toimenpiteiden pyrkimys on:

- kehittää petoyhdyshenkilöverkoston osaamista suunnitelmallisesti ja tukea vapaaehtoisia tehtävässään koulutuksen, tiedonjaon ja motivoinnin kautta,
- lisätä toiminnan tunnettuutta ja arvosta sekä vahvistaa eri toimijoiden välistä yhteistyötä.

Strategiaa laadittaessa on ollut tärkeää muodostaa yhteinen näkemys eri toimijoiden kesken. Riistakonsernissa sisäisesti jaettu ymmärrys ja koordinoitu tuki luovat perustan petoyhdyshenkilötoiminnan vaikuttavalle kehittämiselle. On välttämätöntä, että strategian toimeenpano tapahtuu riistakeskuksen, Luonnonvarakeskuksen (Luke) ja petoyhdyshenkilöiden pitkäjänteisellä, tiiviillä yhteistyöllä.

Riistakonsernin toimijoiden tuottama laadukas suurpetotieto ja sen hyödyntäminen on yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa. On tärkeää, että strategia jalkautetaan konkreettisina toimenpiteinä riittävien resurssien. Tätä työtä tukee maa- ja metsätalousministeriön erityisavustuksella rahoitettu YTYKE-hanke (2025–2026), jossa on petoyhdyshenkilötoimintaan liittyen mm. kartoitettu parhaita toimintamalleja, tehokkaimpia viestintämuotoja ja tärkeimpiä koulutusteemoja. Lisäksi strategian jalkautusta edistää ministeriön rahoittama, Suomen riistakeskuksen toteuttama AfterLIFE-hanke henkilöresursseineen. Hankkeen suurpetosuunnittelijoilla on keskeinen rooli yhteyshenkilönä Luken ja petoyhdyshenkilöverkoston välillä.

Petoyhdyshenkilöiden ydintehtävä on suurpetohavaintojen kerääminen tutkimuksen ja hallinnon tarpeisiin. Samalla he toimivat myös tärkeinä paikallisina petoasiantuntijoina, jotka voivat hyödyntää tietotaitoaan esimerkiksi petovahinkoriskistä tiedottamiseen ja petovahinkotilanteissa avustamiseen. Kuva: Mari Laine.

2 Päivitetyt pelisäännöt vahvistavat osaamista ja havaintojen laatua

Petoyhdyshenkilöverkoston kehittämisen keskiössä on toiminnan tehostaminen panostamalla aktiivisiin ja motivoituneisiin toimijoihin. Verkoston keskeisimpänä roolina säilyy tutkimuksen avustaminen, mutta toimintatapa on aiempaa organisoituneempi. Petoyhdyshenkilötoiminnan säännöt päivitetään ja niistä viestitään aktiivisesti. Keskeisintä on korostaa konkreettisin esimerkein, miksi vapaaehtoisilta vaaditaan riippumattomuutta ja mitä se käytännössä tarkoittaa. Seuraukset sääntöjen vastaisesta toiminnasta esitetään myös selkeästi.

Petoyhdyshenkilöitä kannustetaan verkoston sisäiseen yhteistyöhön. Erityisen tärkeää on, että tieto suurpetohavainnoista liikkuu paikallisten toimijoiden välillä ja aina petoyhdyshenkilöille saakka, jotta havaintojen varmistaminen olisi kattavaa.

2.1 Verkoston yhdenvertaisuus ja toimijoiden aktiivisuus

Suurpetokantojen seurannasta eivät ole kiinnostuneita ainoastaan metsästäjät. Luonnossa liikkuu paljon myös muita harrastajia sekä luontoalan ammattilaisia. Heidän osallistumisensa lisää toiminnan kattavuutta ja tavoitavuutta, mikä voi paikallisesti olla merkittävä hyöty.

Keskeistä on, että petoyhdyshenkilön roolin vaatimukset ja koulutusmateriaalit ovat yhtenäiset kaikille toimijoille taustasta riippumatta. Riistakonsernin viestii myös jatkossa selkeästi siitä, että petoyhdyshenkilötoimintaan ovat tervetulleita kaikki suurpedoista kiinnostuneet ja niiden jälkien tunnistamiseen perehtyneet henkilöt. Myös ei-metsästävät petoyhdyshenkilöt listataan tasavertaisina toimijoina Oma riista -tietojärjestelmässä riistanhoitoyhdistysten (rhy) alaisuuteen. Tämä mahdollistaa sen, että kaikkien toimijoiden yhteystiedot ovat kootusti saatavilla riista.fi-sivustolla ja toimintaa voidaan koordinoita tehokkaasti esimerkiksi Oma riista -viestien kautta.

Aiemmin petoyhdyshenkilön tehtävä on ollut voimassa toistaiseksi. Jatkossa tehtävä on määräaikainen siten, että statuksen uusiminen vaatii koulutuksen suorittamisen vähintään viiden vuoden välein. Verkkokoulutuksen suorittaminen on pakollista 1.8.2027 alkaen.

Lisäksi ehtona on aktiivinen osallistuminen toimintaan tarkoittaen vähintään viittä kirjattua suurpetohavaintoa vuodessa. Tästä voidaan poiketa vain selkeästi perustellusta syystä, kuten suurpetojen esiintyessä alueella hyvin vähälukuisena.

Petoyhdyshenkilöt hoitavat tehtävää resurssiensa sallimissa rajoissa. On kannustettavaa, että suurpetojen havainnoinnissa heitä avustavat tutut, osaavaksi tunnetut henkilöt, jotka välittävät varmennettuja havaintotietoja kirjattavaksi Tassu-järjestelmään. Tämä toimintatapa nostetaan aiempaa selkeämmin esiin myös koulutuksessa. On hyvä huomioida, että työkuormaa syntyy myös niiden havaintojen tarkistamisesta, jotka osoittautuvat muuksi eläimeksi kuin suurpedoksi. Vaikka näitä maastokäyntejä ei voida huomioida aktiivisuustarkastelussa, ne ovat arvokasta työtä vapaaehtoistoimijoilta.

Suurpetojen kannanhoidon näkökulmasta on yhä tärkeämpää, että havaintotiedot saadaan Tassuun viiveettä, niitä kirjataan ympärivuotisesti ja ne koskevat kattavasti kaikkia alueella tavattuja suurpetolajeja. Kuitenkin suurpetojen esiintyessä runsaina on usein mielekästä valikoida, mitkä havainnot käydään varmistamassa, jotta voidaan hallita vapaaehtoisten työkuormaa. Riistakeskus ja Luke laativat tästä koulutusmateriaaliin selkeän

ohjeistuksen, jolla taataan, että tietoa kootaan ajallisesti ja alueellisesti eri lajeista tutkimuksen ja hallinnon tarpeita vastaava määrä. Tähän sisältyy mm. ohje siitä, että havainnot on hyvä kirjata Tassu-järjestelmään viikon sisällä ilmoituksesta.

2.2 Riistanhoitoyhdistysten rooli

Riistanhoitoyhdistykset ovat keskeisiä toimijoita petoyhdyshenkilötoiminnan organisoinnissa ja tukemisessa. Ne esittävät jäsenistöstään henkilöitä tehtävään ja tiedottavat verkoston toiminnasta sekä havaintojen ilmoittamisen tärkeydestä alueen asukkaille. Petoyhdyshenkilöt saavat eniten tietoa suurpetojen liikkeistä metsästäjiltä, mikä korostaa metsästäjäkunnan roolia osana havaintoverkostoa.

On välttämätöntä, että yhdistykset ymmärtävät petoyhdyshenkilötehtävän ehdottoman riippumattomuuden, kun ne esittävät tehtävään soveltuvia henkilöitä. Riistanhoitoyhdistyksille viestitään asiasta kampanjassa, joka kuvaa, millainen on hyvä petoyhdyshenkilö ja miksi toiminta on tärkeää. Se mm. havainnollistaa, miten havaintojen kirjaaminen tai niiden puuttuminen vaikuttaa suoraan suurpetojen kanta-arvioihin sekä riistahallinnon prosesseihin.

Suurpetoihin liittyvät asiat voivat aiheuttaa riistanhoitoyhdistyksissä merkittävää työkuormaa. Tämän vuoksi yhtenä valtionavun jakoperusteena on aktiivisten petoyhdyshenkilöiden lukumäärä. On hyvä pohtia, onko tarpeen korottaa avustusosuutta tai kehittää muita tukimuotoja, jotka kannustavat aktiiviseen toimintaan ilman, että verkostoon rekrytoidaan lisää toimijoita vain avustusosuuden vuoksi.

Petoyhdyshenkilöitä on syytä kannustaa ja kouluttaa toimimaan riistanhoitoyhdistysten riistavahinkotarkastajina, sillä heillä on tässä lakisäätteisessä tehtävässä edellytettävää osaamista. Samalla vahinkotarkastuksissa tarvittavat taidot tukevat myös petoyhdyshenkilön tekemää havainnointityötä.

Petoyhdyshenkilöverkoston ikääntyessä toiminnasta poistuu vähitellen kokeneita aktiiveja ja arvokasta tietotaitoa. Mukaan tarvitaan uusia ja innostuneita toimijoita, ja siksi on tärkeää vahvistaa tehtävän houkuttelevuutta, etenkin nuorten keskuudessa. Toimijoiden henkilökuvat voivat tarjota samaistumispintaa osoittaen, että nuorikin henkilö voi hoitaa tehtävää menestyksekkäästi. Samalla ne korostavat vapaaehtoistoiminnan merkityksen paikallisesti ja kansallisesti. Viestintä tulee kohdentaa nuoria tavoittaviin kanaviin, kuten sosiaalisen median alustoihin. Tärkeimpiä viestinviejiä ovat nuoret itse. Myös petoyhdyshenkilötoiminnan arvostuksen lisääminen vahvistaa tehtävän houkuttelevuutta.

2.3 Toiminnan arvostus ja tunnettuus yhteiskunnassa

Petoyhdyshenkilötoiminnalle on keskeistä, että verkosto on tunnettu ja arvostettu suurpetoasioiden kanssa tekemisissä olevien tahojen kanssa. Tällaisia toimijoita ovat mm. poliisi, kunnallishallinto, eläintilalliset, petohavaintoja tekevät metsästäjät ja muut kansalaiset. On tärkeää lisätä ymmärrystä siitä, että suurpetoihin liittyvä vapaaehtoistyöllä on laajaa yhteiskunnallista merkitystä, koska kerätty tieto tukee muun muassa tutkimusta, vahinkojen ennaltaehkäisyä ja päätöksentekoa. Riistakonsernin tulee viestiä selkeästi siitä, miten ja miksi verkosto tuottaa suurpetotietoa viranomaisten sekä tutkijoiden hyödynnettäväksi. Osaavat vapaaehtoiset vahvistavat mielikuvaa asiantuntevasta, luotettavasta verkostosta.

Arvostusta voidaan vahvistaa laajemmin kertomalla toiminnasta valtakunnallisissa ja paikallisissa mediassa, jolloin viestintää on hyvä räätälöidä kohderyhmien mukaisesti. Positiiviset henkilökuvat tuovat toimintaan inhimillistä tarttumapintaa ja voivat lisätä kiinnostusta sekä arvostusta.

Riistanhoitoyhdistysten hallituksilla on tärkeä rooli tukea positiivista suhtautumista petohavainnointiin metsästäjien keskuudessa, koska paikallisten metsästäjien tuki luo parhaat toimintaedellytykset petoyhdyshenkilöille. Metsästäjäkentässä on hyvä vahvistaa ymmärrystä siitä, miten keskeisiä tekijöitä petoyhdyshenkilötoiminnan kaltaiset, yhteiskuntaa hyödyttävät palvelut ovat metsästyksen julkikuvalle ja jatkuvuudelle. Ihmisten asenteissa ja arvoissa voidaan tunnistaa muutosta, joka heijastuu kaikkeen metsästystoimintaan ja sen vapaaehtoistehtäviin todennäköisesti myös tulevana vuosikymmeninä.

3 Verkoston tukeminen ja osaamisen kehittäminen

Petoyhdyshenkilötoiminnan tukemiseksi on tärkeää ymmärtää, mikä vapaaehtoisia kiinnostaa tehtävässä. Vuoden 2023 kyselyn perusteella heitä motivoi erityisesti suurpetojen havainnointi, riistatiedon kerääminen, paikallisyhteisön auttaminen ja oman asiantuntijuuden kehittäminen. Nämä kytkeytyvät merkityksellisyyden kokemukseen, arvostukseen ja yhteisöllisyyteen. Tukea ja arvostusta ei osoiteta pelkästään sanoilla, vaan myös konkreettisilla toimenpiteillä. Riistakonsernin on kyettävä tarjoamaan petoyhdyshenkilöille tarkoituksenmukaisia palveluja ja työkaluja, joilla tuetaan edellytyksiä onnistua tehtävässään ja vahvistetaan heidän sitoutumistaan toimintaan.

3.1 Yhteydenpito, palaute ja verkostoituminen

Toimiva suurpetohavainnointi edellyttää, että riistakonserni rakentaa vuorovaikutteisia yhteistoimintamuotoja petoyhdyshenkilöiden ja riistakonsernin välille. Petoyhdyshenkilöt toivovat riistahallinnolta enemmän tietoa, palautetta ja avoimuutta. Tähän tarpeeseen voidaan vastata tarjoamalla henkilökohtaisempaa ja paikallisempaa palautetta, mikä vahvistaa vapaaehtoisten roolia alueellisina asiantuntijoina. Verkostolta tulee kysyä, millainen tieto on heille hyödyllistä ja kiinnostavaa.

Tiedonjakoa ja avoimuutta edistetään myös matalan kynnyksen keskusteluyhteydellä. Verkostoa tuetaan esimerkiksi järjestämällä webinaareja, palautetilaisuuksia ja koulutuksia. Tilaisuuksissa ei pelkästään kehitetä verkoston osaamista, vaan myös edistetään keskinäistä verkostoitumista ja lisätään ymmärrystä toimijoiden välillä.

Riistakeskuksen suurpetosuunnittelijat sekä Luken kenttämestarit pyrkivät tuntemaan työskentelyalueensa vapaaehtoiset. Tämä madaltaa yhteydenoton kynnystä ja lisää vuorovaikutusta. Esimerkiksi yhteiset maastokäynnit tarjoavat luontevan tilaisuuden kohtaamiselle, vahvistavat kokemusta yhteisestä tehtävästä ja antavat mahdollisuuden osoittaa arvostusta työpanoksesta.

3.2 Koulutus ja osaamisen kehittäminen

Petoyhdyshenkilöiden toiminta perustuu käytännön taitoihin liikkua maastossa, kykyyn tunnistaa eläinten jälkiä, ajantasaiseen tietoon suurpetotutkimuksesta sekä ymmärrykseen suurpetohavainnoinnin

merkityksestä osana riistahallintoa ja tutkimusta. Verkostolle laadittu koulutusmateriaali on suunniteltu vastaamaan näihin tarpeisiin. Tehtävään nimitettäviltä vaaditaan jatkossakin koulutuksen suorittaminen verkkotentteinä tai lähikoulutuksena.

Uusien vapaaehtoisten kouluttamisen ohella on tärkeää ylläpitää ja kehittää myös nykyisten toimijoiden tietotaitoja. Koulutusmateriaalien sisältöä tulee jatkossa päivittää säännöllisin väliajoin, jotta voidaan tukea petoyhdyshenkilöiden työskentelyä muuttuvassa toimintaympäristössä ja toimintamallien päivittyessä. Tarkennetut pelisäännöt on tuotava selkeästi esiin, jotta vapaaehtoiset tuntevat roolinsa yksityiskohtaisesti. Verkoston kouluttaminen vahvistaa petoyhdyshenkilöiden statusta paikallisina, luotettuina asiantuntijoina. Samalla havaintotiedon tarkkuus parantuu.

Suomen riistakeskus vastaa Luonnonvarakeskuksen tuella koulutuksista, joita toteutetaan sekä verkossa että lähitilaisuutena. Jatkossa jokainen petoyhdyshenkilö suorittaa peruskoulutuksen viiden vuoden välein ylläpitääkseen osaamistaan. Tehtävä on siten voimassa kerrallaan viisi vuotta ja se poistuu niiltä toimijoilta, jotka eivät uusi koulutusta ennen sen umpeutumista. Vaatimus pakollisesta koulutuksesta asettaa toimijat keskenään samanarvoiseen asemaan ja varmistaa, että myös pitkään toiminnassa mukana olleet vapaaehtoiset saavat tuoretta tietoa suurpetohavainnoinnista ja sen merkityksestä nykyhetkessä. Tavoitteena on, että ajantasainen osaaminen motivoi ja vahvistaa toimintaan sitoutumista.

Koulutustilaisuudet voivat olla kursseja, leirejä tai tapahtumia, ja niitä voidaan markkinoida esimerkiksi metsästäjäutukinnon yhteydessä. Erityisesti on huolehdittava, että nuorille tarjotaan selkeitä koulutuspolkuja oppia suurpetojen havainnoinnista sekä luodaan matalan kynnyksen mahdollisuuksia osallistua riistanhoitoyhdistysten vapaaehtoistoimintaan. Paikallisten toimijoiden aktiivisuus koulutuksissa ja nuorisotoiminnassa on ratkaisevan tärkeää, sillä he voivat toimia innostavina esimerkkeinä uusille tulokkaille. Ihannetilanteessa kokeneet petoyhdyshenkilöt osallistuvat toimintaan siirtäen osaamistaan nuoremmille polville.

4 Riistatieto ja kehittyvät tietojärjestelmät

4.1 Havainnoinnin protokollat ja Tassu-järjestelmän kehittäminen

Varmennetut suurpetohavainnot kirjataan Luken Tassu-järjestelmään. Sen mobiilikäytön ominaisuuksia tulee edelleen kehittää, jotta havaintojen kirjaaminen kentällä on sujuvaa. Lisäksi keskeistä on tarjota vapaaehtoisille yksityiskohtaiset ohjeet havaintojen varmistamisesta ja tietojen kirjaamisesta. Tämä palvelee sekä vapaaehtoisia itseään että parantaa havaintotiedon laatua, mikä palvelee myös tiedon loppukäyttäjiä.

Digitaaliset tietojärjestelmät ovat nykyään välttämätön työkalu ja avain nopeaan tiedonkulkuun. Ne tarjoavat erinomaisia mahdollisuuksia havainnollistaa suurpetotietoa sekä petoyhdyshenkilöille että muille kohderyhmille. On kuitenkin hyvä selvittää, voidaanko tiedon keruuta ja esittämistä hoitaa jatkossa entistä keskitetymin siten, että järjestelmiä on vähemmän tai tieto siirtyy automaattisesti rajapintojen yli.

Riistakameroiden hyödyntäminen tarjoaa mahdollisuuden saada aiempaa tarkempaa tietoa suurpetojen liikkeistä ja tekniikan kehittyessä kameroiden rooli osana suurpetojen havainnointia vahvistuu entisestään. Tärkeä kehitettävä ominaisuus on riistakamerakuvien automaattinen hahmontunnistus. Oma riista -sovelluksessa on käynnissä kehitystyö riistakamerahavaintojen hyödyntämisestä. Kameroiden etuna voidaan

pitää lumi- ja muista sääoloista riippumatonta, pitkiä aikajaksoja kattavaa tiedonkeruuta. Riistakameradatan käyttöönotto osaksi suurpetotutkimusta auttaa talvipainotteisesta havainnointijärjestelmäämme sopeutumaan muuttuviin lumiolosuhteisiin ja tuo samalla lisätietoa muista riistalajeista.

4.2 Kansalaishavaintojen kattavampi kerääminen

Oma riista -sovelluksen hyödyntämistä kansalaisten petohavaintojen ilmoittamiskanavana tulee selvittää. Valokuviiin ja tekoälypohjaisiin ratkaisuihin liittyvät ominaisuudet voivat auttaa tuottamaan automatisoidusti mielenkiintoista sisältöä, joka motivoi niin ilmoittajia kuin petoyhdyshenkilöitä. Tällaiset toiminnot voivat kiinnostaa erityisesti nuoria, jotka ovat tottuneet hyödyntämään monipuolisesti digitaalisia työkaluja. Sovellus voi toimia myös viestintäkanavana ja tarjota asiantuntijatukea matalalla kynnyksellä.

4.3 DNA-näytteenotto ja sähköinen tiedonkeruu

DNA-näytteiden kerääminen ei kuulu petoyhdyshenkilöiden tehtäviin, mutta moni vapaaehtoisista osallistuu havainnoinnin lisäksi myös näytteiden keruuseen. Suden DNA-näytteiden keruussa on otettu käyttöön sähköinen lomake, joka tehostaa sekä vapaaehtoisten että tutkimushenkilöstön työtä. Sähköisen lomakkeen merkittävä etu on, että keräyspalautteen antaminen analyysin tuloksista automatisoidusti helpottuu. Tällainen palvelu parantaisi vapaaehtoisten motivaatiota.

Sähköisen järjestelmän potentiaalia tulisi selvittää laajemmin myös näytteenoton kohdentamisen näkökulmasta. Petoyhdyshenkilöille voidaan välittää tieto tarveharkintaisesta näytteenotosta, kuten hybridiepäilyihin liittyvistä tilanteista, jolloin näytteenotto voidaan suunnata tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti. Jo nykyisellään sähköinen järjestelmä tukee näytekeräyksen priorisointia, mistä on merkittävä hyöty, kun huomioidaan vuosittain kerättävän näytemäärän rajoitteet.

4.4 Havaintotiedon laaja-alainen hyödyntäminen

Suurpedoista koottavaa havaintotietoja voidaan käyttää lajikohtaisen tutkimuksen ohella myös monilajisen kannanhoidon tukena. Tassu-havaintoaineistoa voidaan paikkatietopohjaisesti esittää esimerkiksi yhdistettynä hirvieläinten alueellista runsautta kuvaaviin aineistoihin. Tämä auttaa havainnollistamaan suurriistalajien välisiä vuorovaikutussuhteita ja mahdollistaa vapaaehtoistyöllä kerätyn tiedon hyödyntämisen entistä laajemmin päätöksenteossa.

Paikkatietotarkastelu tarjoaa myös välineet havaintojen alueellisen kattavuuden arviointiin. Lämpökarttatarkastelut koko havaintokaudelta ja havaintokertymien vertailut eri ajanjaksoina paljastavat muutostrendejä ja mahdollisia havainnoinnin tyhjiöitä. Näiden avulla voidaan tunnistaa alueet, joilla havaintoverkosto kaipaa tukea tai kanta-arvion aineisto tarvitsee täydennystä.

Pihakäyntien uhkaluokittelutieto ja vahinkotietojen kokoaminen muodostavat tärkeän yleiskuvan petojen aiheuttamista häiriöistä alueella. Tämän tiedon kokoaminen tukee aktiivista ja suunnitelmallista vahinkojen ennaltaehkäisyä ja tarvittaessa myös suurpetoihin liittyvää päätöksentekoa.